

Socialistisk ugekommentar

- udsendt af SAPs Forretningsudvalg fredag den 10. oktober 2008.

De privatiserer gevinsterne og nationaliserer tabene

Boblen er bristet.

Siden efterkrigstidens langstrakte fremgangsperiode for kapitalismen sluttede i begyndelsen af 1970'erne, har man forsøgt at sikre en truet profit og holde kapitalismen kørende ved at flytte investeringerne fra faktisk produktion og tjenesteydelser til spekulation.

Produktionsvirksomheder har bevæget sig over i omfattende kreditgivning, fx den tidligere gigantvirksomhed General Electric, der oprettede GE Capital.

Samtidig er der vokset et væld af finansielle produkter frem. En af de fantasifulde veje til at score kæmpe-profitter, som har været i centrum for sammenbruddet, er de såkaldte "credit default swaps". Det er redskaber, man bruger til at væde på, om bankens udlånskunder vil være i stand til at tilbagebetale deres gæld.

I forsøget på at tækkes finanskapitalen har nyliberale og nykonservative regeringer overalt i Vesten dereguleret finanssektoren. USA og Storbritannien startede allerede i slutningen af 1970erne. I 1980erne afviklede de fleste europæiske lande alle nationale begrænsninger på finanskapitalen og omkring 1990 var EU's Indre Marked drivkraften bag international deregulering i Europa. Men naturligvis er der en grænse for, hvor længe og hvor meget værdien af spekulationspapirer kan afvige fra de faktiske værdier i samfundet: produktion og tjenesteydelser. Boblen brister.

Nu forsøger regeringer og parlamenter intenst at redde de investorer, forsikringsselskaber og banker, som i årevis har tjent milliarder på spekulation. Med lidt forskellige teknikker overtager statskasser eller nationalbanker de lån, man frygter ikke vil blive tilbagebetalt, dvs. de redder bankerne fra store tab. Bl.a. i Danmark har redningsplanen desuden den finte, at man sikrer de store indskydere i bankerne, sådan at de, der har råd til at indsætte et millionbeløb på bankkontoen, er garanteret mod at miste pengene i tilfælde af krak.

De kæmpe-overskud og indtægter, der er skovlet ind i perioden frem til sammenbruddet, lader regeringerne urørt. Selv når man – som i Danmark – inkorporerer lidt egenbetaling fra bankerne i redningsplanen, så foretager man sig intet for at sikre, at bankerne ikke sender regningen direkte videre til almindelige indskydere og smålånere.

Kun i England har man tilsyneladende stillet krav om indflydelse og begrænsning af profitter. Men der er ingen tegn på, at man vil foretage en omfattende regulering og demokratisering af den finansielle sektor. Og følger man de historiske fortilfælde, får kapitalen deres banker igen, når de igen giver overskud. Med andre ord: De privatiserer gevinsterne og nationaliserer tabene

Regeringerne og andre af kapitalismens bannerførere kan godt mærke, den er gal – også med deres egne redningsplaner.

I USA kombinerer man redningsplanen med alle mulige andre forslag, som kongresmedlemmerne kan bruge som undskyldning over for de vælgere, der ikke synes, det er i orden, at de, der har tjent milliarder, skal reddes ud af den suppedas, de selv har bragt sig i.

I Danmark gør Anders Fogh et stort nummer ud af at kalde de spekulanter, han lige har reddet, for griske.

Men den fælles undskyldning – fra Republikanere til Demokrater, fra Dansk Folkeparti til SF – er, at det går ud over alle, også almindelige mennesker, hvis det økonomiske sammenbrud får lov at fortsætte til den bitre ende.

Bortset fra at intet tyder på, at redningsplanerne redder noget, så er der en kerne af sandhed i det. Kapitalismen kan kun overleve, hvis kapitalejerne ikke bare har det godt, men også har udsigt til at få det bedre og bedre. Derfor skal de smøres. Der skal findes veje til at overføre midler fra arbejderklassen til kapitalejerne. Ellers forværres krisen. Endnu en grund til at være antikapitalister.

Regeringerne, partierne, fagbevægelsen og andre folkelige organiseringer står over for et valg, når der skal findes løsninger på den aktuelle krise:

Enten udtænker man løsninger, der kan redde kapitalejerne og kapitalismen – og så kan man kun håbe, at det ikke går for hårdt ud over almindelige mennesker. Eller også udtænker man løsninger, der kan sikre arbejderklassen og andre, der ikke er blevet rige på nyliberalismen, og det vil kræve, at man tør angribe de formuer, som kapitalejerne har hobet op. Det vil kræve, at man tør anfægte kapitalens magt over samfundet. Og det vil kræve, at man tør gå på tværs af kapitalismens spilleregler.

Derfor er det godt, at Enhedslistens folketingsgruppe i modsætning til alle andre partier har sagt nej til redningsplanen, og det er godt, at den i stedet har stillet et forslag, som skal sikre lønmodtagere og andre almindelige mennesker mod krisens konsekvenser.

Der er også et perspektiv i forslaget om at etablere banker, forsikringsselskaber og realkreditinstitutioner, der ikke styres direkte af private kapitalejere men af staten, og som derfor ikke er underlagt et direkte pres for at skabe større og større overskud til ejerne.

Men i Enhedslisten skal vi passe på argumenterne og retorikken om, at ”det er da ikke så vidtgående”, fordi den slags finansinstitutioner eksisterede helt frem til 1970’erne. For det første fordi der stadig er rigtig mange, der kan huske tilbage til dengang, og som ikke synes, at kapitalismen var så pragtfuld dengang.

For det andet fordi der var en grund til, at disse institutioner forsvandt – de kunne ikke klare sig i konkurrencen med hensynsløse og profitsøgende private virksomheder af samme type. En satsning på en social og samfundsstyret sektor i direkte konkurrence med private virksomheder kan hurtigt ende på samme måde som de aktuelle redningsplaner: Man privatiserer gevinsterne og nationaliserer tabene.

I mange år har der ikke været en synlig krise i den danske version af kapitalismen. Samtidig har venstrefløjede ideologisk været i defensiven. I lang tid har vi ikke arbejdet med at præsentere og mobilisere for vidtrækkende indgreb i økonomien.

Derfor har hverken Enhedslisten eller andre på venstrefløjen et grydeklart program klar i forhold til finanskrisen. Det er en brændende opgave, fordi denne krise på én gang er akut og vil være langstrakt. Sådant et program må vende redningsplanerne på hovedet og nationalisere gevinsterne og privatisere tabene. Det vil kræve en kombination af krav,

- der forsvarer arbejderklassen økonomisk mod krisens effekter
- der sikrer, at kapitalejerne betaler
- der sikrer åben og demokratisk indflydelse på de banker, som regeringen redder
- der griber ind over for kapitalejernes magt over samfundet
- der styrker arbejderklassens organisering og kontrol med de økonomiske
- dispositioner der peger frem mod et samfund uden bristende bobler, spekulationer i

forventede tab og gevinster og uden udbytning, et samfund hvor den arbejdende befolkning styrer samfundet på alle niveauer – også økonomien.

Socialistisk ugekommentar udsendes af SAPs Forretningsudvalg hver weekend. Hvis du er interesseret i at få den tilsendt direkte på mail kan du bestille den på sap@sap-fi.dk